

divji sovražniki vendar le pridrli v mesto, kjer je bilo strašno morenje. Cesar Konstantin sam je padel v boju in junaško umrl. Kri je po mestu v boju s Turki kar curkoma tekla; kar je ostalo kristijanov, bili so sužnji Turkov. — Tako je končalo vzhodno-rimsko cesarstvo leta 1453. Pol mesec je bil postavljen tam, kjer je prej bil križ zasajen; Carigrad se je imenoval Istanbul in bil glavno mesto turške države.

* „Лист за народ“ — se zove nov časnik, ki je v Novem Sadu jel izhajati začetkom decembra meseca 1876. leta, namenjen bolj prostemu ljudstvu. Izdajatelj in odgovorni vrednik mu je Emil Čakra, slavnoznan rodoljub in Srbski pisatelj. — Kakor kaže začetek, je vrednik pravo pogodil, da jemlje posebno ozir na niže ljudstvo, ter je podučuje o stvaréh, ki se blizu tičejo njega. Nahajajo se namreč v listu sestavki raznovrstnega obsega, ki so pisani v prav umljivem jezici. Objavljajo se v „Listu za narod“ spisi o narodnih, gospodarskih in naravoznanskih stvaréh, za kratek čas se skrbi z povestimi in smešnicami in trgovec bere v listu tudi tržna poročila in oglase. — Mi iz srca želimo g. E. Čakri obilo naročnikov in priporočamo list tudi našim rojakom, ki umó srbščino. — „List za narod“ izhaja vsako nedeljo in veljá za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrto leta 1 gold., in za mesec 50 kraje.

* „Pučke novine“, časopis za gospodarstvo, obrt i narod — od novega leta počenši izhajajo v Zagrebu pod vredništvom Ljudevita Tomšića vsako soboto na celi pòli. „Pučke novine“, pisane so prav po domače, tako, da jih tudi vsaki Slovenec brez najmanje težkoče razumeti more; ker vemo, da naobraženi Slovenci radi segajo po hrvaških spisih in časopisih in da je čedalje večja potreba, da se hrvaški in slovenski narod vsaj v književnem obziru združuje, priporočamo ta novi list vsem rodoljubnim Slovencem, temveč, ker se bo ta list posebno tudi na slovenske razmere oziral. Cena za vse leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 30 kr., za četrto leta 1 gold. 15 kr. Naročnina naj se pošilja „knjižari Mučnjak i Senftleben“ duga ulica v Zagrebu. Prva številka je že gotova, ter se vsakemu naročniku koj odpošlje.

V Zagrebu 26. decembra 1876.

Knjižara Mučnjak i Senftleben.

Politične stvari.

Novice iz Turčije in o Turških zadevah.

Za božične praznike je Turčija, kakor je zadnji naš list poročal, Evropskim vladam napravila veliko komedijo; proglasila je namreč s strelom topov ustavo. In kaka je ustava? Taka, kakor komedijanti opico oblačijo v štucaj, kedar ima plesati pred gledalci. Sultan je kalif, *) to je, glavár muhomedanske vere; podložni se zovejo Otomanci; državna vera je islam (turška vera), druge vere se samo trpijo; državni zbor ima dve zbornici: ena se zove senat, druga je zbornica poslancev, ki se sestavlja po poslancih iz pokrajin in sicer tako, da pokrajine, kjer so v večini mohamedanci, volijo dve tretjini mohamedancev,

*) Kalif je arabska beseda in pomeni po naše naslednik ali namestnik. — Pri tej priliki ne moremo si kaj, da ne bi omenili, kako potreben bi Slovencem bil slovenski tujih besedi, kakor ga je odboru Matičnemu že pred več časom nasvetoval gosp. dr. Bleiweis. Vred.

pokrajine pa, v katerih so v večini kristijani, polovico mohamedancev za poslance; po tem takem bi bila zbornica poslancev vsakako po večini turčinska. Tem glavnim točkam Turške ustave pripetih je še nekoliko določeb o svobodi tiska in zborovanja, o dolžnosti šolskega poduka, o enakopravnosti vseh pred postavo, o pravici vseh podložnikov kakoršne koli vere do državnih služeb itd. po izgledu modernih ustav na papirji. Po tem je lahko razumljivo to, da so Evropski poverjeniki v Carigradu Midhatovo naznanilo o razglašenji ustave molčé poslušali in da vsa trezna Evropa v njej vidi le „švindelj“, s katerim prekanjeno Turčin misli oslepiti svet.

Al Midhat se je zmotil, kajti najgorkejši prijatelj Turčije, Angleški poverjenik Salisbury, je naznanil, da mu je ta ustava deveta briga in da ima povelje zapustiti Carigrad, če Turčija ne dá odgovora na tirjatve Evropskih diplomatov.

Z razglašenjem ustave tedaj Turčija ni dosegla nikakega vspeha. Celó poročila iz Angleškega se glasé, da, če je ustava zadnja koncesija, potem ni treba daljnih razgovorov. Gotovo pa je, da Turčija prostovoljno ne dovoli nič drugega, ker je izrekla, da se bo vsakemu daljnemu zahtevanju, posedenji dežel itd. ustavljala z orožjem. To je dosti jasno, Evropa je ta odgovor tudi dobro razumela, to kažejo vse priprave.

V Srbiji so odšli že vsi častniki, ki so bili med pomirjem nazaj prišli, zopet na bojišče. Ruski general Nikitin, ki je prišel na Černajevo mesto, je Srbske vojake pozdravil z jako bojevitim govorom — čeravno najnovejša poročila naznanjajo, da je premirje podaljšano do 1. marca.

Grki se pripravljajo za boj. Zbornica je dovolila 10 milijonov za oboroženje vojne in sprejela vladini predlog, da se ima sklicati 120.000 mož.

Tudi Črnogorci ne verujejo na mir, kajti vkljub premirju sta se podala že nadpoveljnika Petrović in Vukotić k svojim četam.

Poverjeniki Evropskih vlad v Carigradu so se o vseh tirjatvah zedinili in to tudi Mithad-paši in sultanu naznanili, rekoč, da, ako Turčija ne sprejme njihovih predlogov, vsi zapustijo Carigrad, — to pa pomeni vojsko. Turčija še ni dala gotovega odgovora. Dunajski dopisnik Angleškega časnika pa telegrafuje, da je Mithad odgovoril Salisbury-u: „Ko smo prišli na to zemljo, bilo nas je le 600 mož; zapustili pa jo bomo tadaj, ko nas bo samo še šest.“ Ta odgovor daje malo nade, da bi se štrana mirno razmotala, česar se nekateri oficijozni listi vendar še nadjajo.

Na Srbskem se je za zdaj ministerska kriza izmotala tako, da ostane dosedanje ministerstvo.

Vnanji časniki govoré tudi mnogo o tem, da se Avstrija pripravlja za vojsko. Pripravljajo se namreč trije oddelki po 30.000 mož; prvi ima nastaviti se na Erdeljskem pod nadpoveljem fml. Ringelsheima, drugi ob Savi pod fcm. Mollinara, tretji v Dalmaciji pod poveljstvom Rodičevim. Generalnemu štabu ima biti načelnik gm. Gurán. Važno je tudi to, da je bilo na Dunaji te dni pod predsedstvom cesarja samega ministersko posvetovanje, h kateremu sta prišla tudi Avstrijska poslanca iz Londona in Berolina: grofa Beust in Karolyi. Govorí se, da je bilo to posvetovanje najbolj zarad Turških homatij.

Tako stojé danes še homatije Turške.

Mnogovrstne novice.

* Vremenski preroki pravijo, da letos ne bo hude zime; to sodijo po tem, da iz mnogih dežel Evropskih letošnjo jesen se niso preselili šterki (štorklje,

Störche). Le enkrat to stoletje se pomni, da so šterki čez zimo v svojih krajih ostali in to je bilo leta 1821., pa tudi takrat bila je mehka zima.

* *V tobakarnicah in cigarnicah našega cesarstva dela nad 30.000 žensk; dekleta pod 14 leti, katerih je kakih 700, niso všteta.*

* *Sv. oče (papež) bode junija meseca obhajal 50letnico svojega biskupovanja. Da svečanost bode slavnejša, združila se bode z njo izložba (razstava) cerkvenih umetnin, za katero se delajo že velike priprave.*

* *Cena petroleumu je jela padati. Špekulanti v Ameriki so sprevideli, da jim ni na dobiček, cene tega olja prenapeti, zato so jo znižali, in vsled tega je tudi padla v Hamburgu, Bremenu itd. za 12 do 22 odstotkov. Na Dunaji je počasi od 48 gold. zlezla na 40 gold. nazaj.*

Naši dopisi.

Iz Celovca 30. dec. — Ob nastopu novega leta vsakako ni brez koristi, spominjati se preteklega časa. Čitatelji „Novic“ gotovo se še spominjajo velike senzacije, ki jo je leta 1869. učinila knjiga slavnoznanega dr. Adolfa Fišhofa pod naslovom: „Oesterreich und die Bürgschaften seines Bestandes“ (Avstrija in poročstva njenega obstanka). Mož, ki je viharnega leta 1848. na velikem glasu bil, živi zdaj prav tiho blizo Celovca na grajščini svoji Smirče, al 60. njegovega rojstnega dne 5. dne t. m. niso pozabili možje, ki imajo še kaj srca za Avstrijo. Došla so mu iz Dunaja in od drugih strani za njegov god srčna voščila, katerim — vsaj to mi mislimo — je izvirek to, da se čedalje bolj priznava in čuti, da Avstrija more obstati le, ako izpolni, kar dr. Fišhof „garancije njenega obstanka“ po pravici imenuje. Žalostne 8letne skušnje to tako očitno pričajo, da mora slep biti, kdor tega ne vidi, in pa gluh, ki ne sliši glasov nemčurskih in magjaronskih. — Poglejmo danes o pretoku omenjenih 8 let v Fišhofovo knjigo in vzemimo iz nje le 5 glavnih točk, pa bomo videli, da bila je prav preroška beseda, ki jo je govoril leta 1869. Rekel je takrat, da Avstrija more se mirna in srečna zdržati le na federalistični podlagi, enaki oni v Švajci; — kazal je, da po decemberski ustavi od leta 1868. se je stvarila sistema, po kateri gospoduje v državnem zboru le nemška večina, to gospodstvo pa žali in draži večino Avstrijskih narodov in je Avstriji pogubno; — povzdignil je glas zoper to, da država šolstvo za svoj monopol rabi in da dežele imajo celó malo vmes govoriti; — dr. Fišhof, čeravno judovske vere, v vsej knjigi kaže živo spoštovanje do kristijanske vere, katere ne sme oni liberalizem spodrivati, ki se „brezverstvo“ imenuje; — Fišhof, če tudi Nemeč po rodu, je na vsaki strani svoje knjige pravičen in prijazen vsem narodom; „manjšim narodom ropati njihov jezik ali ga jim počasi in skrivé krasti, je divja ali pa plaha zavrženost.“ — Tako je govoril leta 1869. dr. Fišhof, in čez 8 let se kaže, kam je Avstrija zašla pod gospodstvom današnje nesrečne sisteme, ter da že enajsta ura bije, da zapusti stališče, ki jo tira v propad, katerega sovražniki njeni že komaj čakajo. Čedalje jasnejše je tedaj, da le, če se vresniči to, kar Fišhof „poročstva obstanka Avstriji“ imenuje, bode močna in slavna, na zadovoljnost narodov oprta. — Prav je tedaj bil spomin na rojstni dan moža, ki je zlata vredne besede govoril za obstanek Avstrije.

V Gorici 31. dec. — Sloga se dandanes zeló povdarja. To je toliko, kakor: „Mir ljudem na zemlji“.

Kaj je lepšega, ko to? Ali, kakor je nek časnik uni pot rekel, da je lože „pravico pridigovati, ko pravičnim biti“, tako prav tisti časnik opportune & importune „slogo“ pridiga, sam pa (bodi si, da je strast in hudobija, ali pa neumnost in breztaktnost tega kriva) vsak hip sloga kalí in podira. Pač res pravo je zadel ni davno nek gospod — rekoč: „Vse bi bilo lepó, da bi le tisti časnik vrag vzel!“ In res, pri nas so se vsi raznoteri slovenski elementi dokaj omečili in nasprotja še precej ogulila, pa kaj, ko neki diktatorski pikelhavbarji menijo, da, kogar njihova čepica ne pokriva, ni domoljub, ni Slovenec. Če le besedico kedo črhne o Goriških razmerah — „izdajavec“ je in „slogo kali“ (njihovo papirnato menda). Drugod po Slovenskem so se časniki pomirili in vlada vsaj v njih dostojnost in sloga, pri nas imamo na veliki poli papirja — „Turško ustavo“. Še dobro, da si naših ljudi zdravi um in logika naših dejanskih razmer zna pomagati brez papirne Turško-ustavne sloge. Nadejamo se, da se bode naš organ — do sedaj le teoretične in posilne — sloge po novem letu ogibal očitanja: Zdravnik, zdravi samega sebe! — Staro leto se je h koncu slabo obneslo. V Sovodnjah (1½ uro od tukaj) se je 23. t. m. nekaj groznega zgodilo. Šestdesetleten oče je svojo hčer zadavil, ker mu ni hotela denarjev dati. Jožef Visintin je nesrečniku imé. Tudi na Solkanski cesti, v krčmi, je nek kmet (krčmarjev pomagač) Goriškemu čevljarju nož pod rebra zabodel, ker je hotel oditi, predno je plačal, kar je bil zapil. — Dne 29. t. m. je prišel nek kmet M. pod voz, na katerem je peljal listje iz gozda. Izvlekli so mrtvega izpod koles. — Temen tedaj, kakor je danes vreme temno in megleno, je konec starega leta; nadejamo se, da bode novega leta začetek v vsakem oziru veselejši. — Od prvostolne cerkve sem čez doni svečano zvonjenje: pojdemo k zahvalnici!

Iz Metlike 29. dec. — Razglas sl. odbora družbe kmetijske, da pride gosp. prof. Povšè iz Gorice po božiču nadaljevat popotni kmetijski poduk v Metliko in Črnomelj obradoval je ves naš okraj tako, da težko bilo bi odločiti, je li so gospodje župniki in župani z večjo radostjo profesorjev prihod naznanjali ali pa gospodarji njihova poročila sprejemali. Iz tega se vidi, da se je našemu narodu goreča želja izpolnila, ki mu je že dolgo dolgo na srcu ležala, in njo izpolniti bil je gosp. profesor Povšè poklican!

27. dne decembra ob 10. uri predpoldne imel je govoriti o kletarstvu. Ob 9. uri bila je dvorana mestne hiše, zdaj soba deklinške šole, vkljub iznenada nastali zimi ukaželjnih poslušalcev, samih gospodarjev Metliškega sodnijskega okraja, na čelu občinski glavarji, že prepolna. Ko se pripelje gosp. profesor iz Karlovca, in pričakovano, pozdravljen in spremljan do mestne hiše, nastopi oder, napolni se hodnik, stopnice in veža s poslušajočim občinstvom. S kratko pa toplo besedo, po g. Navratilu predstavljen, začne razvijati svoj program, pretresa oddelek za oddelekom in ko vdari kladvo pol ene, zvrši dopoldanski poduk. Kakor je on mirno, razumljivo in prepričevalno govoril, tako je narod nepremično, pazljivo in verno poslušal. Ima pa tudi gosp. Povšè vse lastnosti prijetnega govornika, katere mu srca radi privoščimo in še rajše priznavamo. Popoldanski razgovor je bil zanimiv, poslušalci so marsikaj popraševali, a profesor, gotov na odgovor, je z največjo prijaznostjo na občo zadovoljnost odvrčal. Konečno mu se zahvali župan Božakovski Jure Bajuk za ljubav njegovo in izraži živo željo, da bi gosp. profesor Povšè zopet kmalu prišel in vspeh svojega današnjega truda na naših trtah videl. Gromoviti živio-klici so doneli potem gosp. profesorju. — Poglejte: dve, tri ure